כפר עולמי · יחידה 2: גלובליזציה מעצימה שינויים · חוברת קטנה

מתמודדים: איך מתקנים עולם גלובלי?

חוברת תלמיד · **ז' רגיל**

בעיות שחוצות גבולות צריכות פתרונות שחוצים גבולות.

שם:	כיתה:	תאריך:

מה בחוברת?

1. מושגי מפתח
2. קוראים: מתקנים ביחד
3. חלק א' – מתרגלים מושגים
4. חלק ב' – בודקים הבנה
5. חלק ג' – חושבים כמו גאוגרפים
6. כרטיס יציאה ✂

משחקים לשיעור הזה (חידון מהיר, איש תלוי, טריוויה ועוד) באתר: https://geo-z-chovrot-tiny.sites.tab.bot/

יצרה: רוית ראש בן ישי

מושגי מפתח

קראו את המושגים. נשתמש בהם בכל החוברת.

קיימות

דרך חיים וכלכלה שמספקת את צרכינו היום בלי לפגוע ביכולת של הדורות הבאים לספק את שלהם.

לדוגמה: חיסכון במים כדי שיישארו גם בעתיד

אמנה בינלאומית

הסכם שמדינות רבות חותמות עליו ומתחייבות לפעול יחד, למשל כדי להגן על הסביבה.

לדוגמה: הסכם של מדינות הים התיכון נגד זיהום

בנייה אקולוגית

תכנון ובנייה שחוסכים בחשמל, במים ובחומרים, ומתאימים את הבניין לאקלים.

לדוגמה: גג ירוק ובידוד שמקרר את הבית

אנרגיה ירוקה

אנרגיה ממקורות מתחדשים שאינם מזהמים כמעט, כמו שמש ורוח, במקום שריפת דלקים.

לדוגמה: לוחות סולאריים על גג בית הספר

שמורת טבע

שטח שמוגן בחוק כדי לשמור על צמחים, בעלי חיים ונוף טבעי.

לדוגמה: אגם עם ציפורים שאסור לבנות לידו

טיפול משולב בפסולת

שילוב של הפחתה, שימוש חוזר, מיחזור והפקת אנרגיה ממה שנשאר, כדי שמעט פסולת תגיע להטמנה.

לדוגמה: פחים נפרדים לנייר, לפלסטיק ולאורגני

ייבוש החולה

ייבוש האגם והביצות בעמק החולה בשנות החמישים לחקלאות ולמאבק במלריה, שהיו לו גם מחירים סביבתיים.

לדוגמה: ביצות שהפכו לשדות בעמק בצפון

חינוך סביבתי

לימוד שמטרתו להכיר את הטבע, להבין בעיות סביבה ולעודד התנהגות ששומרת עליו.

לדוגמה: סיור כיתתי לניקוי נחל

קוראים

מתקנים ביחד

בעיות סביבה רבות חוצות גבולות, ולכן גם הפתרונות צריכים לעבור גבולות. אמנה בינלאומית היא הסכם שמדינות רבות חותמות עליו ומתחייבות לפעול יחד. יש אמנות עולמיות, כמו אמנת קיוטו מ- 1997לצמצום פליטת גזי חממה, ויש אמנות אזוריות, כמו אמנת ברצלונה מ- ,1976שבה התחייבו מדינות הים התיכון להגן עליו מזיהום.

יש גם סיפורי הצלחה. אמנת מונטריאול מ- 1987אסרה בהדרגה את הגזים שפגעו בשכבת האוזון. לפי הערכות מדענים, אם המדינות ימשיכו לעמוד בה, השכבה מעל אנטארקטיקה תחזור למצבה של 1980בערך באמצע שנות השישים של המאה הזאת. כשמדינות משתפות פעולה, אפשר לתקן גם בעיה גלובלית – אך זה לוקח עשרות שנים.

לצד המדינות פועלים ארגונים ירוקים, וחינוך סביבתי מלמד לאהוב את הטבע ולשמור עליו. מדינות וערים שומרות על שמורות טבע, על אתרי מורשת ועל שטחים פתוחים. מקרה מקומי מלמד: בשנות החמישים ייבשו את אגם החולה וביצותיו לחקלאות ולמאבק במלריה, אבל מינים נעלמו והקרקע נפגעה, ולכן בשנות התשעים הוצף מחדש חלק מהעמק ונוצר אגם קטן.

דרך נוספת היא כלכלה ברוח הקיימות: אנרגיה ירוקה מהשמש ומהרוח, בנייה אקולוגית שחוסכת חשמל ומים, וטיפול משולב בפסולת – הפחתה, שימוש חוזר, מיחזור והפקת אנרגיה ממה שנשאר. אין פתרון אחד לכל בעיה, ולכן חשוב להעלות כמה אפשרויות ולבחור בנימוק.

חלק א' – מתרגלים מושגים

בחלק הזה נחבר כל מושג להגדרה שלו, ונזהה דוגמאות מהחיים.

1. התאימו: כתבו בריבוע את האות של ההגדרה המתאימה.

1. אמנה בינלאומית		**א.** שילוב של הפחתה, שימוש חוזר, מיחזור והפקת אנרגיה ממה שנשאר, כדי שמעט פסולת תגיע להטמנה.
2. קיימות		**ב.** דרך חיים וכלכלה שמספקת את צרכינו היום בלי לפגוע ביכולת של הדורות הבאים לספק את שלהם.
3. אנרגיה ירוקה		**ג.** אנרגיה ממקורות מתחדשים שאינם מזהמים כמעט, כמו שמש ורוח, במקום שריפת דלקים.
4. בנייה אקולוגית		**ד.** שטח שמוגן בחוק כדי לשמור על צמחים, בעלי חיים ונוף טבעי.
5. טיפול משולב בפסולת		**ה.** תכנון ובנייה שחוסכים בחשמל, במים ובחומרים, ומתאימים את הבניין לאקלים.
6. שמורת טבע		**ו.** הסכם שמדינות רבות חותמות עליו ומתחייבות לפעול יחד, למשל כדי להגן על הסביבה.

2. השלימו: לאיזה מושג מתאימה כל דוגמה?

מחסן מילים: שמורת טבע חינוך סביבתי טיפול משולב בפסולת ייבוש החולה

1. ביצות שהפכו לשדות בעמק בצפון – זו דוגמה ל־_____
2. סיור כיתתי לניקוי נחל – זו דוגמה ל־_____
3. אגם עם ציפורים שאסור לבנות לידו – זו דוגמה ל־_____
4. פחים נפרדים לנייר, לפלסטיק ולאורגני – זו דוגמה ל־_____

חלק ב' – בודקים הבנה

חזרו לקטע הקריאה. הקיפו את התשובה הנכונה, וסמנו נכון או לא נכון.

1 מה ההבדל בין אמנת קיוטו לאמנת ברצלונה?

- ◯ א. קיוטו עולמית לצמצום גזי חממה; ברצלונה אזורית להגנת הים התיכון
- ◯ ב. שתיהן עוסקות רק באוזון
- ◯ ג. קיוטו אזורית וברצלונה עולמית
- ◯ ד. אין הבדל

2 מה מלמדת אמנת מונטריאול?

- ◯ א. שאמנות לא עובדות
- ◯ ב. שאפשר לתקן בעיה גלובלית בשיתוף פעולה, גם אם זה לוקח זמן
- ◯ ג. שהאוזון לא נפגע
- ◯ ד. שרק מדינה אחת צריכה לפעול

3 מהי קיימות?

- ◯ א. לקנות כמה שיותר
- ◯ ב. לא להשתמש במשאבים כלל
- ◯ ג. לספק את צרכינו היום בלי לפגוע בדורות הבאים
- ◯ ד. לבנות על כל שטח פתוח

4 מה היה מחיר סביבתי של ייבוש החולה?

- ◯ א. יותר יתושים
- ◯ ב. עלייה בגשם
- ◯ ג. יותר ביצות
- ◯ ד. היעלמות מינים ופגיעה בקרקע

5 מה מבין אלה הוא חלק מטיפול משולב בפסולת?

- ◯ א. הטמנת הכול
- ◯ ב. שריפה בחצר
- ◯ ג. הפחתה, שימוש חוזר ומיחזור
- ◯ ד. השלכה לים

נכון או לא נכון? אם לא נכון – תקנו בשורה.

		נכון	לא נכון
1	אמנת ברצלונה עוסקת בהגנה על הים התיכון.		
2	שכבת האוזון כבר חזרה לגמרי למצבה של 1980.		
3	ייבוש החולה נעשה גם כדי להילחם במחלת המלריה.		
4	לכל בעיה סביבתית יש פתרון אחד שמתאים לכל מקום.		

חלק ג׳ – חושבים כמו גאוגרפים

כאן אין תשובה אחת נכונה. כתבו במשפטים מלאים והסבירו את דעתכם.

1 השוו בין שתי דרכי התמודדות: אמנה בינלאומית וחינוך סביבתי. מה היתרון של כל אחת?

2 מה למדנו מייבוש החולה על החלטות סביבתיות?

3 הציעו שלוש אפשרויות להפחתת הפסולת בבית הספר, ובחרו את הטובה ביותר בנימוק.

כרטיס יציאה – מתמודדים: איך מתקנים עולם גלובלי?

גזרו לאורך הקו המקווקו ומסרו למורה. שם: _____

1 אמנה עולמית ואמנה אזורית שלמדתי עליהן: ...

2 קיימות במשפט: ...

3 מה הייתי עושה אחרת בעמק החולה?

איך הבנתי? ◯ הבנתי היטב ◯ הבנתי חלקית ◯ אני צריכים/ות עזרה